

Ն Ե Ր Կ Ա Յ Ա Յ Ո Ւ Մ

Մայաթ-Նովա

Անմահ Աշուղ

Ներկայացում մեծն աշուղ Մայաթ-Նովայի
կյանքի, ստեղծագործության և հոգևոր
ժառանգության մասին.

1712 — 1795

Ով էր Սայաթ-Նովան

ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆԸ

Հարություն Սայադյան

ԾՆՈՒՆԴ

14 հունիսի, 1712 թ.

Թիֆլիս (ըստ որոշ աղբյուրների՝ Սանահին)

ԸՆՏԱՆԻՔ

Հայր՝ Կարապետ, Մայր՝ Սարա

Հայ ծնողներ, Թիֆլիսի հայ համայնք

ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ

Ավետարանչաց եկեղեցու դպրոց

Թիֆլիս

ՄԱԸՎԱՆ ԹՎ

1795 թ.

“

Հայ, վրաց և ադրբեջան
ժողովուրդների ընդհանուր
հոգևոր արժեք

— Եռալեզու մեծ աշուղ-բանաստեղծ

Կյանքը Հերակլ II-ի արքունիքում և արտորը

ԱՐՔՈՒՆԻՔԸ

ԱՔՍՈՐ • ՀԱՂՊԱՏ

1759

- ✦ Հերակլ II-ի արքունիքի պաշտոնական աշուղ և դիվանագետ (1759 թ. մինչև հեռացումը)
- ✦ Ստեղծում է բազմաթիվ քերթվածքներ՝ ի պատիվ թագավորի
- ✦ Ստանում է արքունական ճանաչում ու հարգանք

«Արքունիքն ընդունեց նրան ոչ միայն որպես բանաստեղծ, այլ նաև որպես իմաստուն»

- ✦ Հեռացվում է արքունիքից — ըստ ավանդության, Աննա իշխանուհու հանդեպ սիրո պատճառով
- ✦ Ձեռնադրվում է քահանա Հաղպատի վանքում (Տեր Ստեփանոս)
- ✦ Կրոնական կոչումն ընդունում է, սակայն երբեք չի դադարում ստեղծագործել

«Վանլքի պատերի ետևում ծնվեց ոչ թե լռություն, այլ նոր երգ»

«Արքունիքից մինչ վանք — ճանապարհ, որ սիրտն է բռնել»

Ձեռագիր «Դավթարը»

ԻՆՔՆԱԳԻՐ ՄԱՏՅԱՆ

Սայաթ-Նովան իր բոլոր խաղերը հավաքեց մեկ ձեռագիր մատյանի մեջ — «Դավթար»

ՎՐԱՑԱԿԱՆ ԱՅԲՈՒԲԵՆ

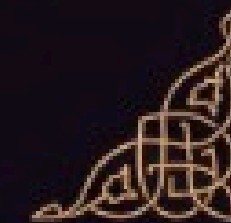
Հայերեն և ադրբեջաներեն խաղերը գրված են վրացական այբուբենով — Սայաթ-Նովայի բազմամշակութային աշխարհի վկայությունը

ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Պահպանում e Matenadaranum — Ереванի Matenadaranum, ձեռագիր № 4270

«Դabt'arum» հայերեն, врацепен ев азербайжанерен khagherie avand grvum en vrapaцakan aybubenuv

— Pawtonayin dzernagir

Եռալեզու Ստեղծագործություն

Մի հոգի — երեք լեզու — անհամար խաղ

ՀԱՅԵՐԵՆ

~70

խաղ

Սեր և կարոտ
Մարդկային արժանապատվություն
Բնություն

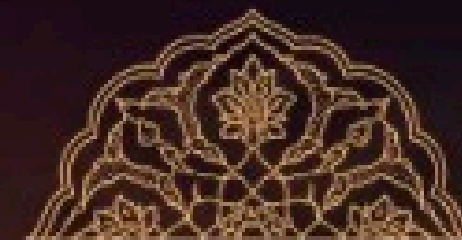

ՎՐԱՑԵՐԵՆ

~35

խաղ

Արքունական կյանք
Բարեկամություն
Փառք

ԱԴՐԲԵՋԱՆԵՐԵՆ

~115-120

խաղ

Սեր և կարոտ
Հոգևոր փնտրտուք
Սոցիալական արդարություն

• ՏԱՂԱՋԱՓՈՒԹՅՈՒՆ •

Պարսկա-արաբական արևելյան
տաղաչափություն

• ԼԵՉՈՒ •

Արաբատառ վրացական այբուբեն
«Դավթարում»

• ՈՃ •

Բազար շարաֆ-ֆիլոսոֆական
ավանդույթ

«Աշխարհումս ախ չիմ քաշի»

I

Աշխարհումս ախ չիմ քաշի, քանի վուր ջան իս ինձ ամա.
Անմահական ջրով լիքն՝ ոսկե ֆունջան իս ինձ ամա.
Նստիմ՝ վրես շվար անիս՝ զարբաբ վրան իս ինձ ամա.
Սուիս իմատ՝ս, ե՛հենտ ցնանե՛ր՝ Սուտան ս քան սս ինձ ամա:

II

Mejqd' salbu-chinari pes, rangd frnangi atlas e,
Lizud' shakar, proshdh ghand, akreqd margriti, almas e.
Oskeu medjn mina arad, achkird aknakap tas e.
Patvakan angin javahir, lal-badeshkhan is indzh ama:

III

Yis es dardin vunts dimanam, makam sirts unim qarad.
Artasunqs arun shinetsir, khilqn glkhes unim tarad,
Nur bagh is' nur baghchi medjn' boloqd vardov chafarad.
Vred shur gam blbuli pes' sirov seyran is indzh ama:

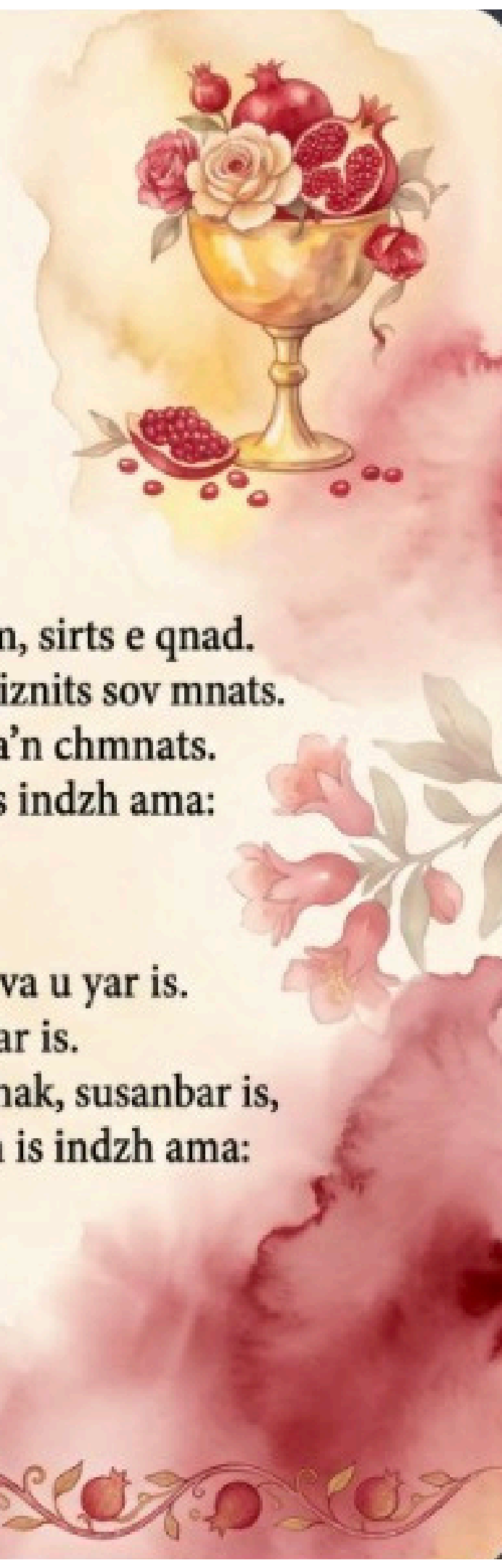
IV

Qu eskhni indzhi mast arav. Yis zartun im, sirts e qnad.
Ashkharhs ashkharhuv kshtatsav, im sirts qiznits sov mnats.
Ya'r, qiz inchov tarif anim' ashkharums ba'n chmnats.
Kra'ke, tsovemen dus ekad rash u jeyran is indzh ama:

V

Ints kuli' mek hids khosis, tevr Sayat-Nova u yar is.
Shuqhd ashkhars brnel e' areqagi demn far is.
Hudov hel, mikhak, darichin, vard, manushak, susanbar is,
Karmragun' dashti tsaghik, hovtats sushan is indzh ama:

— Սայաթ-Նովա, XVIII դար

Բանաստեղծության բառարան

Խաղում օգտագործված բարդ բառերի բացատրությունը

ամա — համար (for)

Ֆունջան — գավ, թաս (cup, goblet)

շվաք — ստվեր (shadow)

զարբար — մետաքս (silk)

ռանգ — կույերն (color)

ղանդ — բաց վարդագույն շաքար
(light pink sugar)

աքրեք —ատամներ (teeth)

մակամ — մի՞թե (whether)

Բադեշխան — Հինդուկուշ լեռներում
(place known for rubies)

էշխ — սեր (love)

տարիֆ անիմ — գովերեմ (to praise)

ռաշ — հրեղեն ձի (fiery horse)

ֆար — վառ, ճոխ (bright, splendid)

Ֆունջան — գավ, թաս (cup, goblet)

ԱՍՈՒՅԹՆԵՐ Սայաթ-Նովայի մասին

Հովհաննես Թումանյան

Հայ բանաստեղծ, գրող (1869–1923)

«Մեր վիթխարի Սայաթ-Նովան
մի հոյակապ սիրահար է՝ բռնված
ու բռնկած սիրի հրդեհով,
նրա լույսի տակ էլ նկատում է
աշխարհն ու իրերը...»

”

Վալերի Բրյուսով

Ռուս բանաստեղծ, գրականագետ (1873–1924)

«Աշուղների պոեզիան մինչ այդ
անհասանելի բարձրության
հասցնող երգիչը Սայաթ-Նովան
էր: Իր հանճարի զորությամբ
նա ժողովրդական երգչի
արհեստը վեր կոչեց
բանաստեղծողի վեհ կոչման...»

”

Պարույր Սևակ

Հայ բանաստեղծ, գրականագետ (1924–1971)

«Սայաթ-Նովան այնպես
ստեղծագործեց, որ մտավ երեք
ժողովուրդի գրականության մեջ —
ոչ թե պատմության, այլ
գրականության մեջ՝ կենդանի և
ապրի, կարդացվող ու երգվող...»

”

Վարդատոն և «Նռան գույնը» ֆիլմը

Վարդատոն

«Նռան գույնը»

- Հիմնադրվել է 1914 թ. Թիֆլիսում
Հովհ. Թումանյանի և Գ. Բաշինջաղյանի նախաձեռնությամբ
- Ամեն տարի մայիսի վերջին կիրակի
Ս. Գևորգ եկեղեցու բակում կարմիր վարդեր են դրվում
- Ավանդույթը շարունակվում է մինչ օրս
Ավելի քան 110 տարի անընդհատ

- Սերգեյ Փարաջանով, 1969 թ.
Խորհրդային վրացական կինոստուդիա
- Կյանքը՝ որպես տեսողական պոեզիա
Ֆիլմը պատկերում է Սայաթ-Նովայի հոգևոր ուղին
- Համաշխարհային կինոստուդիայի դասական
Ճանաչված որպես 20-րդ դ. մեծագույն ֆիլմերից

Նահատակություն եւ Մշակութային ժառանգություն

1795 — ՈՂԲԵՐԳԱԿԱՆ ԱՎԱՐՏ

Ադրբեջան Ղաջար Ագա Մոհամմադ Խանի զորքերը ներխուժեցին Թիֆլիս:

Սայաթ-Նովային առաջարկեցին կյանք – Իսլամ ընդունելու գնով:

Նա մերժեց:

Սպանվեց Սուրբ Գևորգ եկեղեցու շեմին, 83 տարեկան հասակում:

Հոգևոր պաշտոնն ու բանաստեղծական անմահությունը ավելի ուժեղ եղան, քան մահվան սպառնալիքը:

ԱՆՄԱՀ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ

- **Փողոցներ եւ Հրապարակներ**
Երևանն ու Թիֆլիսն իրենց փողոցներից մեկը կոչում են նրա անունով
- **Երաժշտական Դպրոց**
Սայաթ-Նովայի անվան երաժշտական դպրոցը՝ Երևանում
- **Արամ Խաչատուրյան եւ Հայ Կոմպոզիտորներ**
«Գայանե» բալետն ու Հարությունյանի օպերան ոգեշնչված են նրա երաժշտությամբ
- **Եղիշե Չարենց**
«Թաղարան» շարքը՝ ոգեշնչված Սայաթ-Նովայի ստեղծագործությամբ
- **Եռամշակութային ժառանգություն**
Կենդանի ու ապրող — հայ, վրաց եւ ադրբեջանական գրականության մեջ

«Երեք ժողովրդի գրականության մեջ ապրեց»

— Պարույր Սևակ

1712 — 1795 — Անմահ

